OFISIYA RAISI, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA

HALMASHAURI YA WILAYA YA UKEREWE

MTIHANI WA KUFUNGA MWAKA 2024

KIDATO CHA TATU

KISWAHILI

MUDA: **SAA 3:00** NOVEMBA,

MAELEKEZO

1. Karatasi hii ina sehemu A, B na C zenye jumla ya maswali kumi na mbili (11).
2. Jibu maswali yote katika sehemu A, B na maswali mawili kutoka sehemu (C) kila swali lina alama 15 katika sehemu C. swali la 9 ni la lazima.
3. Zingatia maagizo ya kila sehemu na ya kila swali.
4. Simu za mkononi na vitu vyote visivyoruhusiwa haziruhusiwi katika chumba cha mtihani.
5. Andika jina lako katika kila ukurasa wa karatasiyako ya kujibia.

SEHEMU A (ALAMA 16)

1. Chagua herufi ya jibu sahihi katika maswali yafuatayo, kasha iandike katika nafasi uliyopewa.

i. Mshororo wa mwisho ambao haubadiliki katika beti zote za shairi huitwa……………….
   A. Mshororo takiriri
   B. Kituo
   C. Kituo bahari
   D. Kitulizo
   E. Bahari

ii. ………..ni siku ya kuadhimisha Kiswahili duniani kwa kila mwaka.
   A. 06,Juni
   B. 07,Julai
   C. 05,Mei
   D. 01,Julai
   E. 01,Juni

iii. Ni sentensi ipi **haina** kitenzi kisaidizi?
   A. Mwalimu Julius Kambarage Nyerere alikuwa mtiifu.
   B. Watoto wanatakiwa kulala mapema ili wawahi shuleni.
   C. Paka alikuwa anataka kula chakula cha mbwa.
   D. Juma alikuwa anasoma kitabu cha hadithi za mapenzi.
   E. Robert Kely anataka kuja kutumbuiza mwezi Desemba.

iv. Bainisha seti ya maneno inayofaa kuingizwa kwenye kamusi kwa kuzingatia mpangilio wa alfabeti.
   A. Jabali, jadhibika, jabiri, jadi, jalada
   B. Jabali, jabiri, jadhibika, jadi, jalada
   C. Jabali, jadi, jadhibika, jalada, jabiri
   D. Jabiri, jabali, jalada, jadi, jadhibika
   E. Jabali, jalada, jabiri, jadhibika, jadi

v. “ Serikali imeweka mikakati kabambe **ili** kupunguza umasikini”. Neno “**ili**” katika sentensi hii ni aina gani ya neno?
   A. Kielezi
   B. Kiunganishi
   C. Kiwakilishi
   D. Kihisishi
   E. Kivumishi

vi. Ipi kati ya zifuatazo siyo mojaapo ya konsonanti za Kiswahili?
   A. ny
   B. t
   C. th
   D. y
   E. ng

vii. Njia ipi ya uhifadhi wa fashi simulizi inayoweza kupokea mabadiliko kwa haraka kati ya hizi?
   A. Maandishi
   B. Vinasa sauti
   C. Kumpyuta
   D. Kichwa
   E. Kanda za video

viii. Dhima ya misimu katika lugha ni ipi?
   A. Kuficha jambo kwa wasio husika
   B. Kuunda mzizi wa waneno
   C. Kuongeza ukali wa maneno
   D. Kutambulisha aina za maneno
   E. Kuonesha umilikishi katika sentensi

ix. Ni kauli ipi inayotumika katika uundaji wa maneno **nitamfiinia**?
   A. Kutendewa
   B. Kutenda
   C. Kutendea
   D. Kutendeana
   E. Kutendwa

x. Ni kauli ipi inayotumika katika uundaji wa maneno **nitamfiinia**?
   A. Kutendewa
   B. Kutenda
   C. Kutendea
   D. Kutendeana
   E. kutendwa

2. Oanisha vifungu vya maneno katika **ORODHA A** na vile vilivyo katika ORODHA B

ORODHA A	**ORODHA B**
i. Sadaka itolewayo kwa miungu au mahoka	A. Utani
ii. Masihara wanayofanyiana wanajamii wakati wa shida na raha	B. Soga
iii. Nyimbo zinazoimbwa wakati wa shughuli za jando na unyago	C. Hadithi
iv. Hadithi za ucheshi zinzopitisha wakati	D. Matambiko
v. Hadithi zinazokebehi tabia za watu katika jamii	E. Vigano
vi. hadithi za paukwa……..pakawa……wakaishi raha mstarehe	F. Ngano
	G. Masimulizi
	H. Hekaya
	I. Nyiso

SEHEMU B (ALAMA 56)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii

3. (a) Nomino zifuatazo zipo katika ngeli gani?

i. Kilembwe
ii. Kiatu
iii. Uzi
iv. Magonjwa
v. Matunda

(b) Changanua sentensi ifuatayo kwa njia ya jedwali.

Watoto hawa hawajapata chakula

4. a) Eleza maana ya kielezi kwa mifano.

b) Huku ukitoa mfano mmoja kwa kila hoja taja aina nne za vielezi.

5. Tofautisha lugha ya mazungumzo na lugha ya maandishi.(Hoja sita)

6. (a) Nini maana ya kuenea kwa lugha?

(b) Fafanua mambo matano yaliyochangia kukua na kueane kwa lugha uya Kiswahili wakati wa utawala wa Wajerumani.

7. Andika nahau nyenye maana sawa na tungo zifuatazo.

a) Jumanne ni kijana mchoyo.
b) Yule ni mropokaji sana.
c) Mali ngumu ni mwizi.
d) Mwalimu wetu ameoa.
e) Rejina amelewa.
f) Rosi ametoa rushwa

8.Soma kifungu cha habari kifuatacho, kisha jibu maswali yanayofuata.

Soni aliamka usingizini na kuendelea na safari yake. Awali alishtushwa na mitikisiko iliyotokea karibu na mbuyu. Hakujua yuko wapi lakini hakuchelewa kukumbuka nia ya safari yake. Aliukamata mkuki wake vizuri na ngao yake pia. Alipiga goti moja na kusimama hali akiuangalia mbuyu. Punde, aliwaona nyani wawili wakikimbilia nyasini. Wakasimama na kumtazama Soni. Naye alipoona hakuna hakuna hatari ya wanyama wakali, aliendelea na safari yake. Muda huo wa mchana ulikuwa salama kwani wanyama wakubwa walikuwa mapangoni mwao. Zaidi zilisikika sauti za panzi, nyenje na ndege tu waliojibizana kwa zamu.

Soni alipumzika kidogo kwa mara nyingine ili kumnyosha mtoto. Hata hivyo, vivuli virefu vilimkumbusha kuwa usiku ulikaribia. Lakini hakusikia wala kuona dalili yoyote ile iliyoonesha kuwa binadamu waliishi katika eneo hili. Bado hakuelewa ni wapi alipokuwa. Ni kosa gani alilolifanya? Je, mwanawe hakuwa binadamu? Ni kweli tofauti yake ni rangi tu? Hakuwa na vidole vya mikono na miguu vilivyomzidi baba yake. Macho yake na masikio pia yalikuwa sawa, aliyahesabu yote. Pale kila kitu kilipowekwa pamoja, mtoto alikuwa karibu sawa na wengine kuliko tofauti yake ya rangi tu. Sasa mbona wanataka kumuua?

Soni alianza kukimbia kwa kasi kwani kama angefika kijiji jirani, basi kutoroka kwake kungekuwa kazi bure. Punde si punde alishtushwa na mlio wa vipande vya miti vilivyovunjika. Soni alisimama akabana pumzi yake akisubiri sauti ile isikike tena. Huyo hakuwa mnyama mkali bali mtu aliyekusanya kuni.Upesi Soni aliharakisha upande ilikotoka sauti. Ghafla alimwona mzee mmoja akikusanya kuni.

Alisogea kiasi ambacho kungetokea hatari angekimbia. Alimsalimu mzee yule. " Tafadhali kuwa mwema ili umsaidie mwanao aliyepotea," alisubiri atavyojibiwa. Kwa sauti ile yule mzee alizunguka na kuinua shoka lake kama ishara ya kutisha. Punde alipogundua kuwa aliyeongea ni mwanamke, alipata ahueni na kulishusha shoka lake chini.Wakati ule Soni alisita na kuamua kusimama. Tumaini alizinduka usingizini. Huenda alihisi shaka iliyomkumba mama yake, akaanza kulia.

Punde si punde, yele mzee alijiandaa kwa mashambulizi. Aliwaza kuna mtu nyuma ya yule mama. Iweje mwanamke mwenye mtoto aranderande msituni bila ya kuwa na mlinzi? Huenda antumiwa na kijana imara aliyetaka kumuua.Wakati huo angefanyaje? Alikusanya kuni chache alizozipasua, akageuka ili aondoke . "Tafadhali usinitupe niliwe na wanyama wa usiku. Nisaidie! La, huwezi kunisaidia binti yako, basi msaidie mwanangu. Hajaonja maisha bado, na si vyema kufa sasa. Kilio mfululizo cha yule mtoto na maneno ya Soni vilimgusa yule mzee. Ingawa alisita, lakini hatimaye aligeuka nyuma. Kutokana na kauli yake, alihisi Soni alikuwa mgeni katika eneo hilo. Akaamua hata kama iweje, angemsaidia. Kwa hadhari kubwa aliwasogelea mama na mtoto wake. "Njoo mwanangu, tutakwenda kibandani kwangu".

Maswali

a) Pendekeza kichwa cha habari hii kisichozidi maneno matatu.
b) Unafikiri kwanini Soni alitoroka nyumbani kwake na kukimbilia msituni?
c) Mwanandishi wa habari hii anaichukuliaje jamii ya akina Soni?
d) Kutokana na habari uliyosoma, eleza nafasi ya mwanamke katika jamii kwa kutoa hoja mbili.

SEHEMU C (ALAMA 45)

Jibu maswali **mawili (2)** kutoka katika sehemu hii. Swali la 9 ni la lazima

ORODHA YA VITABU

USHAIRI
Wasakatonge - M.S.Khatibu(DUP)
Malenga wapya - TAKILUKI(DUP)
Mashairi ya Chekacheka - T.A. Mvungi (EP & D.LTD)

RIWAYA
Takadini. - Ben J. Hanson (MBS)
Watoto wa Mama N'tilie. - E. Mbogo (H.P)
Joka la Mdimu. - A.J. Safari (H.P)

TAMTHILIYA
Orodha. - Steve Reynolds (MA)
Ngoswe Penzi Kitovu cha Uzembe. - E. Semzaba (ESC)
Kilio Chetu. - Medical Aid Foundation

9. Kazi za diwani hazijapitwa na wakati zinsawili maisha yanayoendelea katika jamii. Thibitisha kwa kutumia hoja tatu kutoka kila diwani kati ya mbili ulizosoma.

10. Wahusika ni midomo ya wasanii kwani ndio hutumika kubela mambo mbalimbali aliyokusudia mwandishi kuyafikisha kwa jamii. Chagua watatu kutoka kila kitabu uoneshe namna walivyomsaidia mwandishi kuzungumza na jamii.

11."Waandishi wa tamthiliya wameshindwa kufikisha ujumbe kwa jamii iliyokusudiwa." Kanusha kauli hii kwa kutumia hoja tatu kwa kila kitabu kutoka katika tamthiliya mbili ulizosoma.